

Een persoonlijke terugblik op de conferentie in Mennorode

Wat is er nu eigenlijk gebeurd in Mennorode, waarom zit ik nu nog dagen daarna na te denken over deze conferentie? Van een afstand bezien waren de feiten die naar voren kwamen, niet nieuw. In de inleidingen werden punten bij elkaar gebracht, die al vele malen eerder werden verspreid: in de burgerrechten campagne in de V.S. in de tweede helft van de 20^e eeuw, in lezingen en boeken, waarin wetenschappers de geschiedenis van de slavernij onderzochten, op conferenties waarin over de negatieve invloed van zending werd gesproken en in de soms verhitte discussies rond de oprichting van het monument in het Oosterpark in Amsterdam.

Ik denk, nieuw was, dat dit alles op een plek bij elkaar werd gebracht en niet tegen elkaar werd geplaatst, maar met respect naast elkaar werd gesteld. In Mennorode waren zusters en broeders bijeen, velen verbonden door hun betrokkenheid bij de EBG en willens, om ook dit hoofdstuk van de gezamenlijke geschiedenis te bespreken. Nieuw was ook, dat kritische oordelen over de geschiedenis niet meteen gerelativeerd of weggewuifd werden. Er werd ook niet meteen een hard oordeel uitgesproken. De klachten over wat in het verleden was gebeurd konden blijven staan.

Van tevoren was niet zeker of dat zou lukken. De voorbereidingsgroep had er alles aan gedaan, om de verschillende aspecten van deze geschiedenis ter sprake te brengen. In de lezingen, voor zover ik ze had gelezen of gehoord, kwam voor mij naar voren, dat de EBG met haar zendingsgeschiedenis deel uitmaakt van een grotere historische beweging en dat zij in deze beweging mee gaat. De EBG heeft daarin, achteraf gezien, fouten gemaakt, door met de machtigen mee te lopen en angstig de heersende politieke en economische omstandigheden voor lief te nemen. De zendelingen en sommige van hun Surinaamse medewerkers hebben zich in laten palmen door de Planters, om de slavernij zo lang mogelijk in stand te houden en, na de afschaffing, de tot slaaf gemaakten zo soepel mogelijk in het West-Europese cultuur- en waardestelsel in te passen. Daarbij hoorde ook, dat de cultuur van de tot slaaf gemaakten als minderwaardig gezien werd. Dat het Evangelie ook in andere culturen tot bloei kan komen, werd pas laat in de EBG beseft en aanvaard.

Het meest waardevolle deel van de conferenties was voor mij de ronde met persoonlijke getuigenissen en verhalen. Je kunt veel over de kwaliteit van de verhalen zeggen, ze waren niet allemaal even goed verteld. Ik miste ook de stem van de Marrons op het podium en vond het jammer, dat b.v. de vertegenwoordiger van de PKN niet voor langere tijd op de conferentie aanwezig was. Aan de andere kant vond ik de inbreng van buiten de EBG wel verrijkend. Het geeft net een ander perspectief en plaatst onze geschiedenis in een groter verhaal. Ik hoop, dat de conferentie ook het gesprek in andere kerken kan helpen aanwakkeren.

Gewoonweg verrassend waren voor mij de werkstukken uit de werkgroepen op zaterdagmiddag. Hun creativiteit hielp om de moeilijke onderwerpen behapbaar te maken, zonder dat het geheel aan zeggingskracht inboet. Ik wist wel, dat deze werkvorm een goed resultaat kan brengen, maar ken ook de weerstand van sommige gemeenteleden tegen te veel 'gefröbel'. Maar soms zegt een beeld meer dan duizend woorden. En je kunt heerlijk op een ontspannen manier je gedachten laten gaan.

Deze ontspanning werkte door in de avond, waarin wij geprikkeld werden om door de ogen van jongeren te kijken en op een ander manier naar onze onderwerpen en gesprekken te kijken.

De zondag was een goede afsluiting. **De uitkomsten werden doeltreffend verzameld en in concrete punten omgezet.** Belangrijk is, om deze actiepunten nu ook goed op te volgen.

Wie pakt wat op? Is hier het Provinciaal Bestuur aan zet of de Centrale Raad, de Werkgroep Conciliair Proces of de werkgroep 'EBGN op weg naar 2013'? Of hoeven wij ons daar geen zorgen over te maken omdat de resultaten toch via de deelnemers hun weg in onze kerk zullen vinden?

Tijdens de opening, de ochtendzegen op zaterdag, met de liederen en **in de kerkdienst kwamen dingen samen en kwam ook God ter spraken.** Ik denk, dat hoort ook zo, als wij als kerk samen zijn. Want op die manier kunnen wij de gedachten en gesprekken een richting geven naar genezing en verzoening. Het 'koninkrijk van God' kreeg zo gestalte in ons midden.

De conferentie was een waagstuk. De inleiders en vertellers hadden moed nodig, om hun punt te maken. Dank aan allen die over hun eigen drempels zijn gestapt - door te zeggen wat te zeggen was en door hun oordelen in te houden en te luisteren naar wat gezegd moest worden. Ik merkte bij mij zelf, dat dit soms moeilijk was. Hoe snel wilde ik met mijn eigen verhaal de verhalen van anderen relativeren. En ik was vast niet de enige. Ik denk dat wij in de EBG mede door het Conciliair proces veel geleerd hebben op dit vlak en daarom was het goed, dat deze conferentie in het kader van dit proces plaatsvond.

Wat is er nu gebeurd? Wij hebben naar elkaar geluisterd en een velen van de deelnemers konden hun verhaal vertellen, zonder dat ze onderbroken of afgekapt werden. Wij hebben samen pijn gevoeld, onze schaamte uitgesproken, de wil bevestigd, om elkaar daarin niet kwijt te willen raken en de moed getoond, om een tegenstrijdig onderwerp te bespreken. Ik hoop, dat wij deze moed niet verliezen in de volgende stappen.

Als leermomenten neem ik mee, dat het goed is, om de verhalen en getuigenissen te vertellen. Ik hoop, dat het boek 'zoektocht in vrijheid' daarbij kan helpen en dat ook in onze gemeente mensen opstaan om dit gesprek aan te gaan. Een dergelijk gesprek hoeft ons niet uit elkaar te drijven, maar kan ons juist bij elkaar brengen. Ik merkte ook, dat ik als Duitse dominee, daarin toehoorder en gesprekspartner moet zijn en niet zo zeer een gespreksleider. Want ik sta hier niet neutraal in. De geschiedenis van de zendelingen is ook de geschiedenis van mijn voorouders. Ik leer hen met anderen ogen zien. En dat is niet altijd prettig.

Stefan Bernhard / 26 oktober 2012